

Juhan Kivirähk: Sookvootideta palgalõhet ei ületa

17. aprill 2013

<http://www.epl.ee/news/arvamus/juhan-kivirahk-sookvootideta-palgalohet-ei-uleta.d?id=65984070>

Kuna sood on erinevad, siis pole võimalik saavutada võrdsust sugusid ühtmoodi koheldes.

Eelmisel nädalal, kui aasta algusest sai mööda 101 päeva, tähistati Eestis võrdse palga päeva. Just nii kaua tuleb naisel keskmiselt rohkem töötada, et saada sama suurt palka, kui saab mees.

Kuna sama nädala algul lahkus elavate hulgast Briti endine peaminister Margaret Thatcher, tekkis mõningatel soolist võrdõiguslikkust kommenteerinutel kiusatus need teemad omavahel ühendada ning väita, et kui suutis Thatcher omal ajal peaministriks saada, siis peaks ka Eesti naine suutma end ümbritsevast maskuliinsest keskkonnast hoolimata üles töötada ja ühiskonnaelus läbi lüüa. Kõik olevat ainult tahtmises ja motivatsioonis kinni.

Tõepoolest on ka meil Eestis olemas europarlamenti liikmed Siiri Oviir, Vilja Savisaar-Toomast ja Kristiina Ojuland, keskkonnaministri ametit peab Keit Pentus-Rosimannus, riigikogus tegutsevad Kaja Kallas, Marianne Mikko, Kadri Simson, Liisa Pakosta jt. Kuid seda on ilmselgelt vähe, et rääkida mõistlikust soolisest tasakaalust Eesti poliitikas. Küllap oskab igaüks neist tublidest aktiivsetest naistest rääkida, kui keeruline on neil olnud meestekeskse maailmas oma positsiooni saavutada. Pealegi ei suuda üksikute tippude läbilöömine eriti muuta üldist soolist palgalõhet.

See, et vabas, liberaalses ja turumajanduslikus ühiskonnas on kõik ainult inimese enda valikutes ja tahtmises kinni, on paraku üsna levinud legend. Ühiskondlikke tegureid – väärtusi, hoiakuid, stereotüüpe – valikute mõjutajana alahinnatakse. Mõne arvates olevatki palgalõhe põhjuseks just asjaolu, et naised ise valivad vabatahtlikult madalama palgaga töökohad, kuna nende ambitsioonid ongi madalamad. Nii nagu küllaltki paljud peavad õigeks ka väidet, et naised peavadki vähem palka saama, sest pere peamiseks toitjaks peab olema ikkagi mees.

Soolise võrdõiguslikkuse eest seisjates nähakse aga ohtlikke inimesi, kes traditsioonilisi soorolle kahtluse alla pannes püüavad lõhkuda ühiskonna tasakaalu, eitades meeste ja naiste vahelisi vaimseid ja füüsilisi erinevusi. Arvatakse, et võrdõiguslikkuse pooldajad peavad sugu mitte bioloogiliselt antuks, vaid sotsiaalselt konstrueerituks.

Soo konstrueerimine

Tegelikult on sugu ühtaegu nii bioloogiline kui ka sotsiaalne fenomen. Soolise võrdõiguslikkuse eesmärk ei ole hoopiski mitte inimese bioloogilist rolli eitada, vaid vastupidi – aidata leida bioloogilisele antusele selline sotsiaalne vorm, mis tagaks erineva soo esindajatele ühiskonnas võrdsed võimalused. Just sellest, et mees- ja naissugu on

bioloogiliselt erinevad, tulenebki ju soolise võrdõiguslikkuse tagamise olulisus – võrdsete võimaluste tagamiseks on vaja neid objektiivseid erinevusi arvesse võtta.

Mõnes valdkonnas (nagu näiteks poliitikas ja majanduselus osalemine ning sooline palgalõhe) oleks vaja naisi rohkem julgustada ja neile kaasa aidata, mõnes (näiteks keskmine haridustase või eluiga) muretseda rohkem meeste pärast. Eestis kehtiv soolise võrdõiguslikkuse seadus peab võimalikuks erimeetmete rakendamist, mis annavad eeliseid alaesindatud soole või vähendavad soolist ebavõrdsust.

Ehkki palgalõhe on meil tõepoolest Euroopa suurim, on see üsna märkimisväärne ka paljudes teistes Euroopa riikides, sealhulgas ka sooliselt võrdõiguslikes Põhjamaades. Kahjuks ei ole näha, et Eesti riigivõim soolise võrdõiguslikkuse poliitika arendamist väga tõsiselt võtaks.

Maailma Majandusfoorum 2012. aastal avaldatud soolise ebavõrdsuse indeksi (The Global Gender Gap Index) kohaselt on Eesti maailmas mitte just eriti silmapaistval 60. kohal, kohe Venemaa järel. Kõige parem on Eestis olukord tervise ja toimetuleku osaindeksiga (34. koht); majandusliku osaluse ja võimaluste poolest on Eesti 40. positsioonil. Haridusnäitajate järgi on Eesti pingereas 58. ja poliitilise mõjuvõimu poolest alles 87. kohal.

Pole just palju rahvusvahelisi paremusjärjestusi, kus meie lõunanaabrid meile pika puuga ära teevad: soolise võrdõiguslikkuse indeksi järgi on Läti pingereas 15. ja Leedu 34. kohal. 2007. aastal oli ka Eesti riikide järjestuses tükk maad eespool, asudes 30. positsioonil. Eesti indeksi väärtus ei ole sellest ajast peale eriti palju muutunud, küll on see teistel riikidel paranenud.

Kui lähtuda Margaret Thatcheri või tublide Eesti naispoliitikute näitest, võib kahtlemata väita, et iga võimekas naine suudab ka ilma täiendava abita majanduses või poliitikas läbi lüüa. Kuid tähtis oleks, et naiste tulek poliitilise otsustamise ja majanduselu juhtimise juurde ei oleks mitte erand, vaid reegel ning et nad saaksid seal osaleda just nimelt naistena – tuues otsuste tegemisse teistsugust, naiselikust vaatenurgast lähtuvat ühiskonnatunnetust ning aidates muuta otsustamise kultuuri. Seetõttu ei peaks mina küll paljaks teatud valdkondades ka sookvootide kehtestamist. Nõudmine määrata kõigi riigiettevõtete nõukogudesse ja juhatustesse vähemalt 40 protsenti naisi, mille naisorganisatsioonid võrdse palga päeval valitsusele esitasid, on igati mõistlik.

Naiste suurema osaluse vastu argumenteerivad kasutavad sarnast demagoogiat, nagu mõnikord kasutatakse suurema osalusedemokraatia kritiseerimiseks: kas siis tõesti iga köögitüdruk peab olema valmis tegelema poliitikaga. Ei, hoopiski mitte – kedagi ei saa selleks sundida. Ent neile, kellel on soov ja võime otsuste langetamises kaasa rääkida, ei tohi takistuseks osutada sugu või rahvuslik kuuluvus või vanus.

Soolise võrdõiguslikkuse poliitika jõuab aeg-ajalt avalikkuse infovälja selliste kurioossete infokildude kaudu nagu kaebused erineva pikkusega kempsusabade kohta avalikel üritustel. Samal ajal on soolise võrdõiguslikkusega tihedalt seotud paljud väga olulised ühiskonna

kestliku arenguga seotud teemaderingid nagu perede toimetulek, laste vaesusrisk, sündimus ja inimeste väljaränne jms. Ei ole mõistlik asetada naisi sundvaliku ette, kas karjäär või kodu ja lapsed, vaid arendada peresid toetavat riiklikku taristut selliselt, et oleks võimalik valida nii karjäär kui ka pere.

Ega siis selline organisatsioon nagu maailma majandusfoorum ilmaaegu mõõda sellist „pehmet” ühiskondliku arengu näitajat nagu soolise võrdõiguslikkuse olukord ühiskonnas. Sooliselt tasakaalustatud ühiskond on riigi arenguks väga tähtis, sest ühe sugupoole majandusse ja ühiskonnaellu panustamisest eemale jäämine ei ole lihtsalt mõistlik.